

Zgodba s srečnim koncem

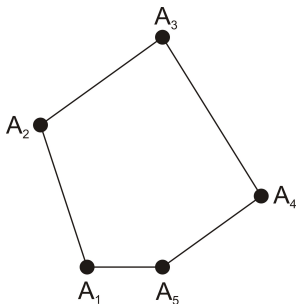
István Kovács

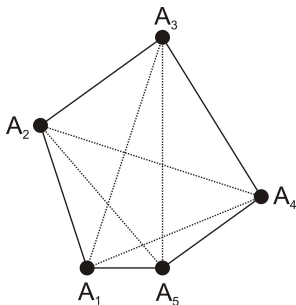
FAMNIT, Univeza na Primorskem

18 februar 2011

Osnovne definicije

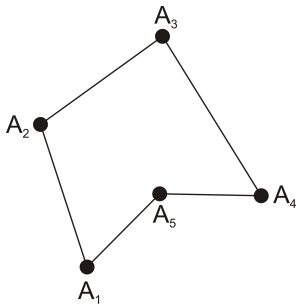
Naj bo P petkontnik v ravnini, $P = A_1A_2A_3A_4A_5$.

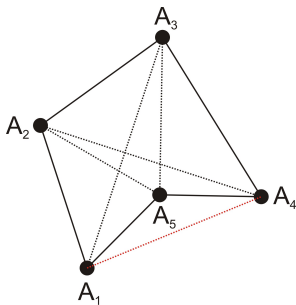

V tem primeru P je **koveksni**, ker je vsaka diagonalna v notranjosti poligona.

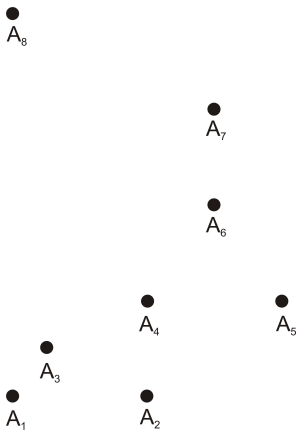
Naj bo Q petkontnik v ravnini, $Q = A_1A_2A_3A_4A_5$.

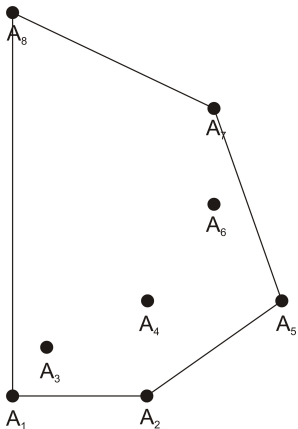

Zdaj diagonala A_1A_4 ne leži v notranjosti poligona, zato ni Q konveksni. Pravimo tudi, da je Q **konkavni**.

Naj bo X množica točk A_1, A_2, \dots, A_8 v poljubnem položaju.

Obstaja koveksni poligon, ki ga tvorijo nekatere točke v X , in velja, da vsaka ostala točka v X pada v notranjosti poligona.

V splošnem velja naslednja lastnost.

Trditev. Vsaka množica X končnega števila točk v ravnini vsebuje nekatere točke A_1, \dots, A_m tako, da velja

1. $P = A_1 \dots A_m$ je konveksni poligon.
2. Vsaka točka $A \in X, A \notin \{A_1, \dots, A_m\}$ je v notranjosti poligona P .

V splošnem velja naslednja lastnost.

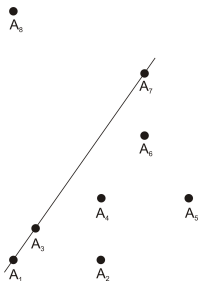
Trditev. Vsaka množica X končnega števila točk v ravnini vsebuje nekatere točke A_1, \dots, A_m tako, da velja

1. $P = A_1 \dots A_m$ je konveksni poligon.
2. Vsaka točka $A \in X, A \notin \{A_1, \dots, A_m\}$ je v notranjosti poligona P .

Poligon P v trditvi je enolično določen za X . Ta poligon P se imenuje kot **konveksna lupina** množice X .

V nadaljevanju nam zanima samo taka množica točk v ravnini, ki ima lastnost, da nikoli ne ležijo tri točke na isti premici. V tem primeru pravimo, da so točke v **splošnem položaju**.

V nadaljevanju nam zanima samo taka množica točk v ravnini, ki ima lastnost, da nikoli ne ležijo tri točke na isti premici. V tem primeru pravimo, da so točke v **splošnem položaju**.

Na primer, točke prejšnje množice X **niso** v splošnem položaju.

Happy ending - 1 del

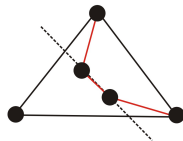
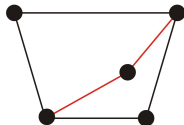
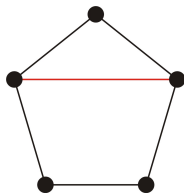
Naša zgodba se je začela leta 1933 z naslednjo preprosto nalogo.

Naloga. Dokažite, da vsaka množica petih točk v splošnem položaju vsebuje štiri točk, ki tvorijo konveksni štirikotnik.

Happy ending - 1 del

Naša zgodba se je začela leta 1933 z naslednjo preprosto nalogo.

Naloga. Dokažite, da vsaka množica petih točk v splošnem položaju vsebuje štiri točk, ki tvorijo konveksni štirikotnik.

Rešitev

Leta 1933 Eszter Klein je pospošila prejšnjo nalogo takole.

Problem Eszter Klein. Naj bo n pozitivno celo število. Ali obstaja torej število m tako, da velja, da vsaka množica m točk v splošnem položaju vsebuje n točk, ki tvorijo konveksni n -kotnik.

Leta 1933 Eszter Klein je pospošila prejšnjo nalogo takole.

Problem Eszter Klein. Naj bo n pozitivno celo število. Ali obstaja torej število m tako, da velja, da vsaka množica m točk v splošnem položaju vsebuje n točk, ki tvorijo konveksni n -kotnik.

Na primer, naj bo $n = 4$ v zgornjem problemu. Torej vprašujemo, če velja, da vsak m točk v splošnem položaju vsebujejo konveksni štirikotnik za neko ustrezno število m .

Leta 1933 Eszter Klein je pospošila prejšnjo nalogo takole.

Problem Eszter Klein. Naj bo n pozitivno celo število. Ali obstaja torej število m tako, da velja, da vsaka množica m točk v splošnem položaju vsebuje n točk, ki tvorijo konveksni n -kotnik.

Na primer, naj bo $n = 4$ v zgornjem problemu. Torej vprašujemo, če velja, da vsak m točk v splošnem položaju vsebujejo konveksni štirikotnik za neko ustrezno število m .

SEVEDA!!! Naša preprosta naloga pravi, da je 5 en ustrezen izbir za m .

Skupina Anonymus (v letih 1920 - 1940)

Pál Erdős	Tibor Gallai	Géza Grünwald
Eszter Klein	Dezső Lázár	György Szekeres
György Svéd	Pál Turán	Márta Wachsberger

Kip Anonymusa v Budimpešti

Revija za Matematiko in Fiziko za Srednješolce (1894 -)

Revija za Matematiko in Fiziko za Srednješolce (1894 -)

Pál Erdős

Eszter Klein

György Szekeres

Erdős je poimenoval problem Kleinova **happy ending problem**, ker ta je vodil do poroke med Szekeresem in Kleinovo. Poroka je bila leta 1937.

Eszter Klein in György Szekeres kot mladoporočenca

Happy ending - 2 del

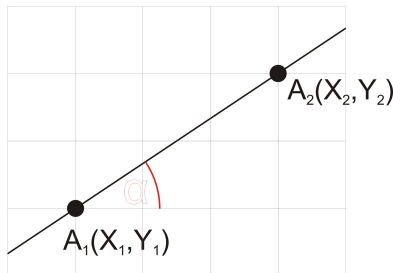
Naj bo A_1 in A_2 dve točki, ki sta dani s kordinatami $A_1 = (x_1, y_1)$ in $A_2 = (x_2, y_2)$ tako, da je $x_1 \neq x_2$.

Happy ending - 2 del

Naj bo A_1 in A_2 dve točki, ki sta dani s kordinatami $A_1 = (x_1, y_1)$ in $A_2 = (x_2, y_2)$ tako, da je $x_1 \neq x_2$.

Premica ℓ skozi točki A_1 in A_2 je opisana z enačbo

$$y = \frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1}(x - x_1) + y_1.$$

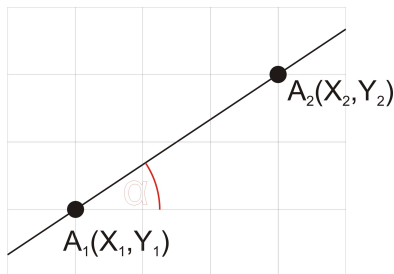

Happy ending - 2 del

Naj bo A_1 in A_2 dve točki, ki sta dani s kordinatami $A_1 = (x_1, y_1)$ in $A_2 = (x_2, y_2)$ tako, da je $x_1 \neq x_2$.

Premica ℓ skozi točki A_1 in A_2 je opisana z enačbo

$$y = \frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1}(x - x_1) + y_1.$$

Parameter $\frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1} = \tan(\alpha)$ se imenuje **strmina** premice ℓ .

Naj bo X množica točk v splošnem položaju,

$$X = \{(x_1, y_1), (x_2, y_2), \dots, (x_n, y_n)\}$$

tako, da je $x_i \neq x_j$ za vsak par $i \neq j$.

Naj bo X množica točk v splošnem položaju,

$$X = \{(x_1, y_1), (x_2, y_2), \dots, (x_n, y_n)\}$$

tako, da je $x_i \neq x_j$ za vsak par $i \neq j$.

Zdaj se podmnožica $\{(x_{i_1}, y_{i_1}), (x_{i_2}, y_{i_2}), \dots, (x_{i_k}, y_{i_k})\}$ imenuje **konveksni k-lok**, če velja $x_{i_1} < x_{i_2} < \dots < x_{i_k}$, in

$$\frac{y_{i_2} - y_{i_1}}{x_{i_2} - x_{i_1}} < \frac{y_{i_3} - y_{i_2}}{x_{i_3} - x_{i_2}} < \dots < \frac{y_{i_k} - y_{i_{k-1}}}{x_{i_k} - x_{i_{k-1}}}.$$

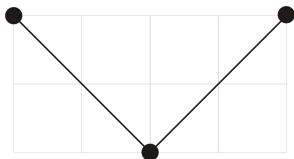
Naj bo X množica točk v splošnem položaju,

$$X = \{(x_1, y_1), (x_2, y_2), \dots, (x_n, y_n)\}$$

tako, da je $x_i \neq x_j$ za vsak par $i \neq j$.

Zdaj se podmnožica $\{(x_{i_1}, y_{i_1}), (x_{i_2}, y_{i_2}), \dots, (x_{i_k}, y_{i_k})\}$ imenuje **konveksni k-lok**, če velja $x_{i_1} < x_{i_2} < \dots < x_{i_k}$, in

$$\frac{y_{i_2} - y_{i_1}}{x_{i_2} - x_{i_1}} < \frac{y_{i_3} - y_{i_2}}{x_{i_3} - x_{i_2}} < \dots < \frac{y_{i_k} - y_{i_{k-1}}}{x_{i_k} - x_{i_{k-1}}}.$$

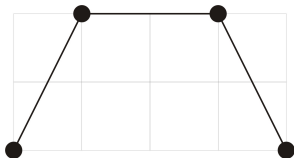
Konveksni 3-lok

Podmnožica $\{(x_{i_1}, y_{i_1}), (x_{i_2}, y_{i_2}), \dots, (x_{i_k}, y_{i_k})\}$ pa se imenuje **konkavni k-lok**, če velja $x_{i_1} < x_{i_2} < \dots < x_{i_k}$, in

$$\frac{y_{i_2} - y_{i_1}}{x_{i_2} - x_{i_1}} > \frac{y_{i_3} - y_{i_2}}{x_{i_3} - x_{i_2}} > \dots > \frac{y_{i_k} - y_{i_{k-1}}}{x_{i_k} - x_{i_{k-1}}}.$$

Podmnožica $\{(x_{i_1}, y_{i_1}), (x_{i_2}, y_{i_2}), \dots, (x_{i_k}, y_{i_k})\}$ pa se imenuje **konkavni k-lok**, če velja $x_{i_1} < x_{i_2} < \dots < x_{i_k}$, in

$$\frac{y_{i_2} - y_{i_1}}{x_{i_2} - x_{i_1}} > \frac{y_{i_3} - y_{i_2}}{x_{i_3} - x_{i_2}} > \dots > \frac{y_{i_k} - y_{i_{k-1}}}{x_{i_k} - x_{i_{k-1}}}.$$

konkavni 4-lok

Definicija. Za pozitivni celi števili k, l in $k, l \geq 3$, naj $\mathbf{f}(k, l)$ označi najmanjšo število n , za katero velja, da vsak n točk

$$(x_1, y_1), \dots, (x_n, y_n)$$

v splošnem položaju in z paroma različnimi kordinatama x_1, \dots, x_n vsebuje konveksni k -lok ali konkavni l -lok.

Definicija. Za pozitivni celi števili k, l in $k, l \geq 3$, naj $f(\mathbf{k}, \mathbf{l})$ označi najmanjšo število n , za katero velja, da vsak n točk

$$(x_1, y_1), \dots, (x_n, y_n)$$

v splošnem položaju in z paroma različnimi kordinatama x_1, \dots, x_n vsebuje konveksni k -lok ali konkavni l -lok.

Hitro se preričamo, da velja

$$f(k, 3) = f(3, k) = k.$$

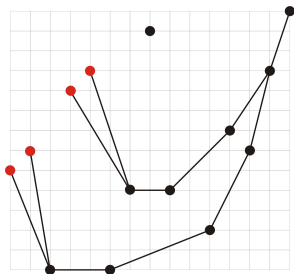
Lema. $f(k, l) \leq f(k - 1, l) + f(k, l - 1) - 1.$

Lema. $f(k, l) \leq f(k - 1, l) + f(k, l - 1) - 1.$

Dokaz. Predpostavimo, da je $|X| \geq f(k - 1, l) + f(k, l - 1) - 1.$

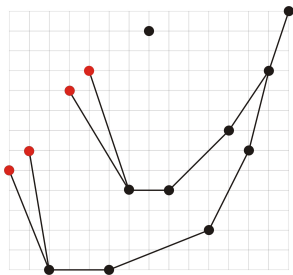
Lema. $f(k, l) \leq f(k - 1, l) + f(k, l - 1) - 1$.

Dokaz. Predpostavimo, da je $|X| \geq f(k - 1, l) + f(k, l - 1) - 1$.

Lema. $f(k, l) \leq f(k - 1, l) + f(k, l - 1) - 1$.

Dokaz. Predpostavimo, da je $|X| \geq f(k - 1, l) + f(k, l - 1) - 1$.

Naj bo Y množica vseh levah zadnjih točk konvexnih $(k - 1)$ -lokov (rdeče točke).

Če je $|X \setminus Y| \geq f(k - 1, l)$, potem $X \setminus Y$ vsebuje konkavni l -lok.

Torej lahko predpostavimo, da je $|X| - |Y| \leq f(k - 1, l) - 1$.

Torej lahko predpostavimo, da je $|X| - |Y| \leq f(k-1, l) - 1$.

Ker je

$$f(k-1, l) + f(k, l-1) - 1 \leq |X|,$$

dobimo, da velja

$$|Y| \geq f(k, l-1).$$

Torej lahko predpostavimo, da je $|X| - |Y| \leq f(k-1, l) - 1$.

Ker je

$$f(k-1, l) + f(k, l-1) - 1 \leq |X|,$$

dobimo, da velja

$$|Y| \geq f(k, l-1).$$

To pomeni, da Y vsebuje konveksni k -lok ali konkavni $(l-1)$ -lok.

Torej lahko predpostavimo, da je $|X| - |Y| \leq f(k-1, l) - 1$.

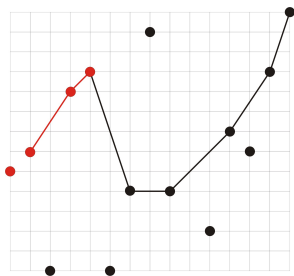
Ker je

$$f(k-1, l) + f(k, l-1) - 1 \leq |X|,$$

dobimo, da velja

$$|Y| \geq f(k, l-1).$$

To pomeni, da Y vsebuje konveksni k -lok ali konkavni $(l-1)$ -lok.

Torej lahko predpostavimo, da je $|X| - |Y| \leq f(k-1, l) - 1$.

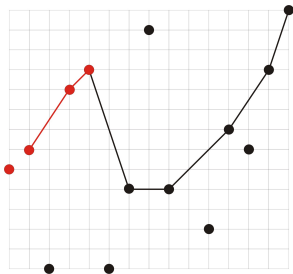
Ker je

$$f(k-1, l) + f(k, l-1) - 1 \leq |X|,$$

dobimo, da velja

$$|Y| \geq f(k, l-1).$$

To pomeni, da Y vsebuje konveksni k -lok ali konkavni $(l-1)$ -lok.

Na koncu, povežemo naši konkavni $(l-1)$ -lok s ustreznim konveksnim $(k-1)$ -lokom, in tak način dobimo en konkavni l -lok.

Za pozitivni celi števili m, n in $m \leq n$, **binomsko število** $\binom{n}{m}$ je definirano takole

$$\binom{n}{m} = \frac{n(n-1)(n-m+1)}{1 \cdot 2 \cdots m}.$$

Za pozitivni celi števili m, n in $m \leq n$, **binomsko število** $\binom{n}{m}$ je definirano takole

$$\binom{n}{m} = \frac{n(n-1)(n-m+1)}{1 \cdot 2 \cdots m}.$$

Binomska števila zadoščajo identiteto.

Lema. Če sta $m, n \geq 2$, potem velja

$$\binom{n}{m} = \binom{n-1}{m} + \binom{n-1}{m-1}.$$

Lema. $f(k, l) \leq \binom{k+l-4}{k-2} + 1$.

Lema. $f(k, l) \leq \binom{k+l-4}{k-2} + 1$.

Dokaz. Dokažemo po indukciji po $k + l$.

Lema. $f(k, l) \leq \binom{k+l-4}{k-2} + 1$.

Dokaz. Dokažemo po indukciiji po $k + l$.

Če je $k = 3$, potem je $f(3, l) \leq \binom{l-1}{1} + 1 = l$.

Lema. $f(k, l) \leq \binom{k+l-4}{k-2} + 1$.

Dokaz. Dokažemo po indukciiji po $k + l$.

Če je $k = 3$, potem je $f(3, l) \leq \binom{l-1}{1} + 1 = l$.

Če je $l = 3$, potem je $f(k, 3) \leq \binom{k-1}{k-2} + 1 = k$.

Lema. $f(k, l) \leq \binom{k+l-4}{k-2} + 1$.

Dokaz. Dokažemo po indukciji po $k + l$.

Če je $k = 3$, potem je $f(3, l) \leq \binom{l-1}{1} + 1 = l$.

Če je $l = 3$, potem je $f(k, 3) \leq \binom{k-1}{k-2} + 1 = k$.

Naj bosta $k > 3$ in $l > 3$.

$$f(k, l) \leq f(k-1, l) + f(k, l-1) - 1.$$

Lema. $f(k, l) \leq \binom{k+l-4}{k-2} + 1$.

Dokaz. Dokažemo po indukciji po $k + l$.

Če je $k = 3$, potem je $f(3, l) \leq \binom{l-1}{1} + 1 = l$.

Če je $l = 3$, potem je $f(k, 3) \leq \binom{k-1}{k-2} + 1 = k$.

Naj bosta $k > 3$ in $l > 3$.

$$f(k, l) \leq f(k-1, l) + f(k, l-1) - 1.$$

$$f(k, l) \leq \binom{(k+l-4)-1}{(k-2)-1} + 1 + \binom{(k+l-4)-1}{k-2} + 1 - 1.$$

Lema. $f(k, l) \leq \binom{k+l-4}{k-2} + 1$.

Dokaz. Dokažemo po indukciji po $k + l$.

Če je $k = 3$, potem je $f(3, l) \leq \binom{l-1}{1} + 1 = l$.

Če je $l = 3$, potem je $f(k, 3) \leq \binom{k-1}{k-2} + 1 = k$.

Naj bosta $k > 3$ in $l > 3$.

$$f(k, l) \leq f(k-1, l) + f(k, l-1) - 1.$$

$$f(k, l) \leq \binom{(k+l-4)-1}{(k-2)-1} + 1 + \binom{(k+l-4)-1}{k-2} + 1 - 1.$$

$$f(k, l) \leq \binom{k+l-4}{k-2} + 1.$$

QED

Erdős-Szekeresev Izrek. Vsaka množica $\binom{2n-4}{n-2} + 1$ točk v splošnem položaju vsebuje n točk, ki tvorijo konveksni n -kotnik.

Erdős-Szekeresev Izrek. Vsaka množica $\binom{2n-4}{n-2} + 1$ točk v splošnem položaju vsebuje n točk, ki tvorijo konveksni n -kotnik.

Dokaz. Naj bo

$$|X| = \binom{2n-4}{n-2} + 1.$$

Erdős-Szekeresev Izrek. Vsaka množica $\binom{2n-4}{n-2} + 1$ točk v splošnem položaju vsebuje n točk, ki tvorijo konveksni n -kotnik.

Dokaz. Naj bo

$$|X| = \binom{2n-4}{n-2} + 1.$$

Ker je

$$f(n, n) \leq \binom{2n-4}{n-2} + 1,$$

X vsebuje konveksni n -lok ali konkavni n -lok.

Erdős-Szekeresev Izrek. Vsaka množica $\binom{2n-4}{n-2} + 1$ točk v splošnem položaju vsebuje n točk, ki tvorijo konveksni n -kotnik.

Dokaz. Naj bo

$$|X| = \binom{2n-4}{n-2} + 1.$$

Ker je

$$f(n, n) \leq \binom{2n-4}{n-2} + 1,$$

X vsebuje konveksni n -lok ali konkavni n -lok.

Oglišča obeh n -lokov pa tvorijo konveksni n -kotnik.

QED

- A combinatorial problem in geometry, *Compositio Math.* **2** (1935), 463 – 470.
- Paul Erdős: The Art of Counting. Selected Writings (J. Spencer, ed.), pp 3-12, MIT Press, Cambridge, MA, 1973.
- Classic Papers in Combinatorics (I Gessel and G.-C. Rota, eds.), pp 49-56, Birkhäuser, Basel, 1987.

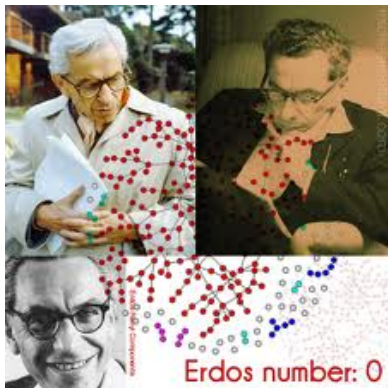
- A combinatorial problem in geometry, *Compositio Math.* 2 (1935), 463 – 470.
- Paul Erdős: The Art of Counting. Selected Writings (J. Spencer, ed.), pp 3-12, MIT Press, Cambridge, MA, 1973.
- Classic Papers in Combinatorics (I Gessel and G.-C. Rota, eds.), pp 49-56, Birkhäuser, Basel, 1987.

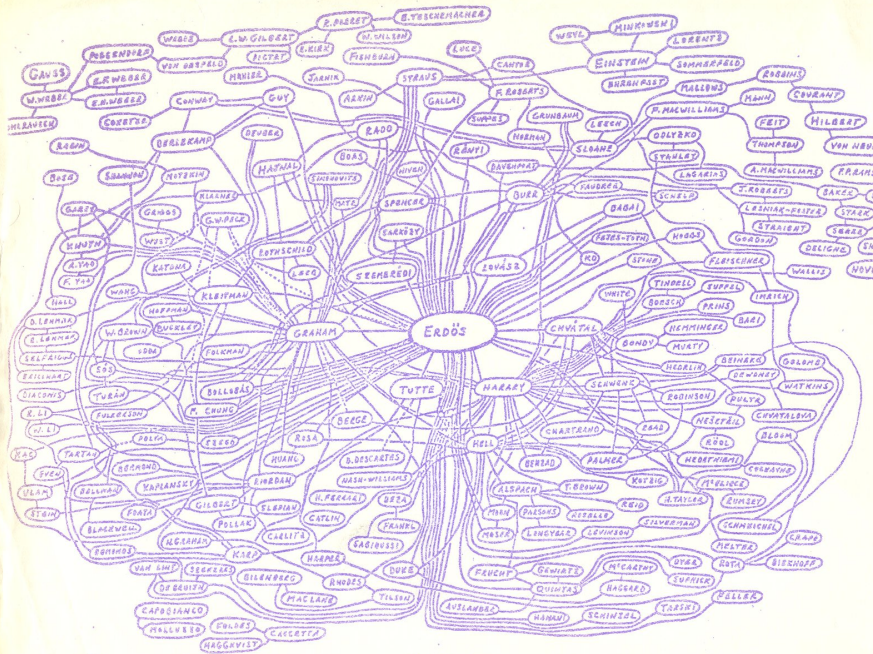

Pál Erdős

György Szekeres

(SPOON NOT SEEN) PHOTOGRAPH BY...

Happy ending - 3 del

Zaradi Erdős-Szekeresovega izreka lahko vpeljamo funkcijo $f(n)$ takole.

Definicija. Za pozitivno celo število n , $n \geq 3$, naj bo $f(n)$ najmanjšo število, za katero velja, da vsak $f(n)$ točk v splošnem položaju vsebuje konveksni n -kotnik.

Happy ending - 3 del

Zaradi Erdős-Szekeresovega izreka lahko vpeljamo funkcijo $f(n)$ takole.

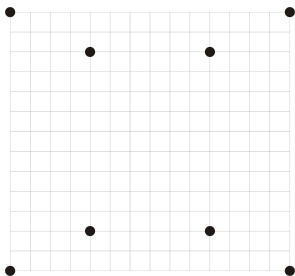
Definicija. Za pozitivno celo število n , $n \geq 3$, naj bo $f(n)$ najmanjšo število, za katero velja, da vsak $f(n)$ točk v splošnem položaju vsebuje konveksni n -kotnik.

Torej velja neenakost

$$f(n) \leq \binom{2n-4}{n-2} + 1.$$

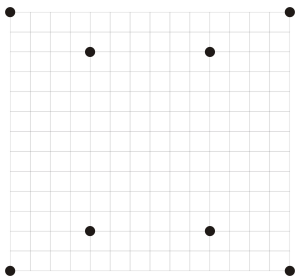
Erdősu in Szekeresu je bil uspelo tudi sestaviti množico 2^{n-2} točk v splošnem položaju, ki ne vsebuje konvexnega n -kotnika.

Erdős in Szekeresu je bil uspelo tudi sestaviti množico 2^{n-2} točk v splošnem položaju, ki ne vsebuje konvexnega n -kotnika.

Osem točk brez konveksnega petkotnika.

Erdős in Szekeresu je bil uspelo tudi sestaviti množico 2^{n-2} točk v splošnem položaju, ki ne vsebuje konvexnega n -kotnika.

Osem točk brez konveksnega petkotnika.

Torej velja tudi neenakost

$$2^{n-2} + 1 \leq f(n).$$

Najboljšo zgornjo mejo za $f(n)$ sta našla G. Tóth in P. Valtr leta 1998.

$$f(n) \leq \binom{2n-5}{n-3} + 2.$$

Najboljšo zgornjo mejo za $f(n)$ sta našla G. Tóth in P. Valtr leta 1998.

$$f(n) \leq \binom{2n-5}{n-3} + 2.$$

$$\binom{2n-5}{n-3} \approx \frac{1}{2} \binom{4n-4}{n-2}.$$

Torej števila $f(n)$ zadoščajo

$$2^{n-2} + 1 \leq f(n) \leq \binom{2n-5}{n-3} + 2.$$

Torej števila $f(n)$ zadoščajo

$$2^{n-2} + 1 \leq f(n) \leq \binom{2n-5}{n-3} + 2.$$

Odprti matematični problem je določiti natančno vrednost $f(n)$ za vsak n .

Očitno je, da je $f(3) = 3$, in smo že videli, da je $f(4) = 5$.

Očitno je, da je $f(3) = 3$, in smo že videli, da je $f(4) = 5$.

$$f(5) = 9$$

To je bilo znano E. Makaiu že okoli leta 1933, ampak prvi dokaz, ki ga dal W. E. Bonnice, je bil posredovan samo leta 1974 v reviji *American Mathematical Monthly*

Očitno je, da je $f(3) = 3$, in smo že videli, da je $f(4) = 5$.

$$f(5) = 9$$

To je bilo znano E. Makaiu že okoli leta 1933, ampak prvi dokaz, ki ga dal W. E. Bonnice, je bil posredovan samo leta 1974 v reviji *American Mathematical Monthly*

$$f(6) = 17$$

To sta dokazala Gy. Szekeres in L. Peters z uporabo računalnika. Njun rezultat so objavili leta 2006 v reviji *Australian & New Zeland Industrial and Applied Mathematics Journal*.

$$f(7) = ?$$

$$f(7) = ?$$

Szekereseva domneva. $f(n) = 2^{n-2} + 1$.

$$f(7) = ?$$

Szekereseva domneva. $f(n) = 2^{n-2} + 1$.

Še tik pred svojo smrtjo leta 1996 je Erdős zapisal, da bi z veseljem plačal 500\$ za dokaz, da je $f(n) = 2^{n-2} + 1$.

$$f(7) = ?$$

Szekeresova domneva. $f(n) = 2^{n-2} + 1$.

Še tik pred svojo smrtjo leta 1996 je Erdős zapisal, da bi z veseljem plačal 500\$ za dokaz, da je $f(n) = 2^{n-2} + 1$.

Leta 1998 sta F.R.L. Chung in R.L. Graham ponudila 100\$ tistemu, ki lahko dokaže, da velja $f(n) \approx (4 - c)^n$.

$$f(7) = ?$$

Szekereseva domneva. $f(n) = 2^{n-2} + 1$.

Še tik pred svojo smrtjo leta 1996 je Erdős zapisal, da bi z veseljem plačal 500\$ za dokaz, da je $f(n) = 2^{n-2} + 1$.

Leta 1998 sta F.R.L. Chung in R.L. Graham ponudila 100\$ tistemu, ki lahko dokaže, da velja $f(n) \approx (4 - c)^n$.

Če želite dobiti 500\$, preverite domnevo!

Eszter Klein in György Szekeres sta umrla na isti dan, z eno uro razlike, 28 avgusta 2005, v avstralski bolnišnici, v skupni sobi. Kleinova je bila stara 95 let, Szekeres pa 94.

Eszter Klein in György Szekeres v letu 2002

HVALA ZA POZORNOST!